Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Franziskanische Texte - Cod. St. Peter perg. 28

Zabern, [Überwiegend 1494-1495]

Nicolaus III: Bulla 'exiit qui seminat'

urn:nbn:de:bsz:31-19346

Visual Library

Nicolaus epus servus servorum dei ad ppetuam rei memoriam. Exiit qui seminat seminare semen suum. de sinu patris in mundum veste scilicet humanitatis indutus. dei filius ihs xps. verbum euangelicum saturus in singulos. probos et reprobos. insipientes et gnaros. studiosos et desides. et iuxta pphetam colonus futurus in terra. semen suum doctrinam euangelicam sine delectu dispersit in omnes. qui omnia tracturus ad se omnes salvare venerat. qui tandem seipsum deo patri pro salute omnium in redempcionis humane precium ymolavit. Licet autem hoc semen in singulos commutativa dei caritate dispersum. aliud ceciderit secus viam. super corda scilicet demonum suggestionibus pervia. aliud supra petram. corda scilicet nullo fidei vomere penetrata. aliud inter spinas. corda scilicet diviciarum sollicitudinibus la

cerata · & ideo vnū affectibus prauis con
culcatū · aliud aridū · quia gracie care
bat humore · reliquū legitur mordinatis
sollicitudinibus suffocatū · aliud tamen
[illegible]mite cor & docile terra bona suscepit ·
Hec est minor fratrū mitis & docilis in
paupertate & humilitate per almū xpi cō
fessorem franciscū radicata religio · que ex
illo vero semine germinās germen illud · p
regulam sparsit in filios · quos sibi & deo per
suū ministeriū in obseruancia euangelij
generauit · Isti sūt filij qui docente iacobo
verbū eternū dei filiū insitū hūane nature
in orto virginalis uteri potens saluare aīas
in māsuetudine susceperūt · Isti sūt illi9
sc̄te regule professores · que euangelico fū
datur eloquio · vite xpi roborat exemplo ·
fundatorū militantis ecclesie apostolorū ei9 ·
sermonibus actibusq; firmatur · Hec est
apud deū & patrē mūda et īmaculata reli
gio · que descendens a patre luminū · per
ei9 filiū exemplariter et uerbaliter aplis

tradita. et demũ per spm̃ scm̃ bt̃o francisco
ꝛ eũ sequẽtibus inspirata. tota ĩ se quasi
continet testimoniũ trinitatis. Nec est
tau attestante paulo. nemo de cetero debet esse
molestus. quia xp̃s passionis sue stigmati
bus confirmauit. volens institutorem ipi᷒
passionis sue signis notabiliter insigniri.
¶ Sed nec sic contra ipos fr̃es minores et
regulã hostis antiqui cessauit astucia.
quin poci᷒ contra eos intens sup̱seminare
zizaniam. interdũ emulatores agitatos
ĩuidia. iracundia. ꝛ indiscreta iusticia cõ
citauit; mordentes fr̃es. ꝛ ipoꝝ regulam
quasi illicitã inobseruabilem ꝛ discrimi
nosam caninis latratibus laterantes. nõ
attendentes hãc regulã ut predicit preceptis
ac monitis salutaribus institutã. aplicis
obseruacõibus roboratã. per plures roma
nos pontifices approbatã. ac etiã p̱ sedem
aplicam confirmatã. tot diuinis testĩoniis
comunitã. que credibilia facta sũt nimis.
in tot sanctis viris in obseruãcia hui᷒ re

gule agentibus et finientibus dies suos. quorum nonnullos sanctorum cathalogo sedes eadem ex eorum vita et miraculis fecit ascribi. ac novissime quasi diebus istis per pie memorie gregorium papam decimum predecessorem nostrum approbatum esse ex evidenti utilitate quam de ipsa consequitur universalis ecclesia. in generali lugdunensi concilio declaratum. Nec nos minus attendimus ymmo profundius cogitamus. sicut pensare debent subtilius ceteri catholice fidei professores. quod ipse deus ordinem predictum et eius observatores inspiciens. sic eos ab insurgentibus in ipsos rancoribus salutari subsidio preservavit. quod nec ipsos fluctus tempestuosus allisit. nec animos in ordine ipso degentium consternavit. quin pocius in vigore regulari concrescant. et amplientur in suorum observancia mandatorum. Verumtamen ut ordo predictus quibuslibet precisis anfractibus. distincta et pura vigeat claritate. sicut fratres eiusdem ordinis nuper in generali capitulo congregati

proiuderant. dilectis filiis generali, et non nullis aliis prouincialibus eiusdem ordinis ministris, qui in capitulo ipso conuenerant, in nostra presencia constitutis. cum ad plenam obseruacionem eiusdem regule, in vigore spiritus eorum feruere noscatur intencio. visum est nobis mordacibus huiusmodi, vias mordendi precludere. aliqua que in ipsa regula videri poterant dubia declarare, nonnulla per predecessores nostros eciam declarata pleniori claritate differere. in aliquibus eciam regulam ipsam contingentibus, puritati eorundem consciencie prouidere. Nos autem qui a teneris annis ad ordinem ipsum affectus nostros ereximus. in illis succrescendo, cum aliquibus eiusdem confessoris sociis, quibus eius vita et conuersacio nota erat. super ipsa regula et scita ipsius beati francisci intencione, frequenti collacione tractauimus. et tandem cardinalis ac postmodum eiusdem ordinis per predictam sedem gubernator protector et corector effecti. condiciones predicti ordinis ex imminenti nobis cura palpauimus. in apostolatus officio, tam de pia in

tenacione confessoris predicti, q̃ȝ de his que
regulã ipam et eius obseruanciam
contingũt, ex predictis longa etiã expiencia
informati, nostros ad ordinẽ prefatũ cõuer
sionis cogitatus. et tam ea que per eosdem
predecessores approbata et declarata esse no
scitur. q̃ȝ etiã ipam regulã et eã contin
gencia maturitate plena discussimus. nõ
nulla in pñti serie statuimus. declarauimus.
cetera approbauimus. approbata firmauimus.
edidimus. et concessimus. plura etiã ordi
nando seriosius et clarius. que in infra
scriptis articulis plenius exprimuntur.
In primis qr sicut intelleximus ab aliq̃bus
hesitatur. an fres eiusdem ordinis tam ad
consilia q̃ȝ ad precepta euangelii teneant.
tũ qr in regule pdicte pricipio continetur.
regula et vita minor fratrum hec ẽ. scilicet
dñi nři ihu xpi scm euãgeliũ obseruare.
viuẽdo in obia. sine pprio. et in castitate.
tũ ex eo qr in eadẽ regula continet sic.
finito vo ãno pbacõis recipiant ad obiã

promittentes vitã istã semp̃ & regulã ob-
seruare. tñ eciã qr in fine ipius regule cõ-
tinent hec uerba. paupertatẽ & hũilitatẽ
ac scm̃ euãgeliũ dni nr̃i ihu xp̃i qd' firmi-
ter pmisim9 obseruem9. licet felicis re-
cordacõis gregorius papa nonus p̃decessor
nr̃ hũc articulũ & nõnullos alios eiusdẽ
regule declarauerit. qr tñ ei9 declaracõ ꝑpt̃
aliquorũ insurgenciũ in fr̃es & regulam
mordaces insultus. & multorũ postea emer-
genciũ casuũ considerandos euentus. in
aliqb9 obscura. in aliqb9 semiplena, & in
multis eciã cõtentis in ipa regula insuffici-
ens videbatur. nos obscuritatẽ ac ĩsuffi-
cienciã huiusmõi perfecte interpretacõis
amouere volentes. & cuiuslibet ambi-
guitatis scrupulũ in eisdem, de singulorũ
mentibus plenioris exposicõis certitudine
amputare. dicim9 qr cũ in pn̄cipio reglẽ
nõ absolute, sed cũ quadã modificacõe uel
determinacõe. seu specificacõe ponat̃ reglã
& vita mĩnorũ frm̃ hec ẽ, scilicz dni nr̃i ihu

Declaracio dn̄i

xp̄i scm̄ euangeliū obseruare· viuēdo in obia· sine p̄p̄o ⁊ in castitate. que tria eadem regula multū arte prosequit᷑· et nichilomi⁹ nonnulla subnectit p̄cipiendo prohibendo· cō sulendo/ monendo/ hortando· ⁊ sub aliis v̄bis ad aliquē modoꝝ reducabilibus predictoꝝ· de intencione regule liquere valeat aperci⁹. ut illud qd̄ in professione quasi absolute sub necti videtur· p̄mittentes vitā istā et regulā semꝑ obseruare. et qd̄ in fine sb̄iungitur. et scm̄ eūageliū dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i qd̄ firmit᷑ p̄misim⁹ obseruem⁹. totū ad ip̄i⁹ regule modificatū ul̄ determiatū seu specificatū p̄ncipiū redu catur. videlicꝫ ad obseruāciā eūagelii ut predi citur per ipam regulā in illis tribus modifi catam ul̄ determiatam· seu specificatā· cū nō sit verisil̄e ip̄m scm̄ verbū ab ip̄o semel cū quadā modificacōe ul̄ determiacōe seu speci ficacōe prolatū· licet quasi sucinctorie repe titū· voluisse in sui repeticōe data sibi ꝑ eū modificacōe ul̄ determiacōe seu specificacōe sine certa causa carere. et utriusqꝫ iuris

argumenta nos doceant. ea que in principio
ad medium et ad finem. illa vero que in medio
ad finem atque principium. et que in fine ad utrumque
uel eorum alterum sepe referri. Et dato quod abso
lute diceretur omnino. promitto secundum euange
lium obseruare. nisi professor huiusmodi in
tenderet se ad omnium consiliorum obseruanciam
obligare quod vix aut numquam posset ad litteram
obseruare. propter quod talis promissio illaqueare
profitentis animum videretur. clare videtur pro
missionem huiusmodi ad alium intellectum absque
intencione promittentis non debere perstringi.
nisi ut obseruancia euangelii sit sicut tradita
reperitur a cristo. videlicet quod precepta ut precepta
et consilia ut consilia a promittentibus obser
uentur. Quem intellectum eciam in eisdem uerbis
habuisse idem beatus franciscus. in serie sui
processus in regula patenter ostendit. cum ali
qua euangelica consilia sub uerbis monicionis
exhortacionis et consilii indicat. nonnulla vero
sub prohibicione ac verbo precepti. per quod patet
quod non fuit loquentis intencio. quod fratres ex profes-

sione huius regule ad oia consilia sicut
ad precepta euangelica tenerent. sed solu
ad illa consilia que in eadem regula precep
torie vel inhibitorie seu sb verbis equipol
lentibus sut expressa. Unde nos ad fratr
eiusde ordinis consciās plenarie serenan
das. declaramus. q ex professione eiusde
regule fres ipi ad ea tm euangelica obserua
da consilia sut astricti. que in ipa regla pre
ceptorie vel inhibitorie. seu sb verbis equi
pollentibus exprimut. Ad nonnulla vo
alia per euangeliu data cosilia. eo magis se
cundu exigencia sui status tenent plus
q ceteri xpiani. quo p statu perfectionis
que per professione huiusmoi assupserut.
se obtulerut holocaustu dno medullatu.
per contemptu om mudanor. Ad oia
aut que in ipa regula continent tam pre
cepta q consilia q ceta ex voto pfessionis
huiusmoi / no aliter tenent q eo modo quo
in regula ipa tradunt. ut scilic teneantur
ad eor obseruacia. que i eade regula ipis

sub uerbis obligatorijs indicitur. Ceterorum
v'o obseruanciam que sub verbis monitori
is et hortatorijs et instructorijs / seu qui
buscumque alijs continentur. eatenus magis
condecet de bono et equo eos prosequi. quo
imitatores tanti patris effecti. cristi semi
tas arcius elegerunt. Articulus de Paupertate

Porro cum regula ipsa expresse
contineat. quod fres nichil sibi approprient.
nec domum nec locum nec aliquam rem. sitque de
claratum per eundem predecessorem nostrum gregorium
nonum et nonnullos alios / hoc seruari debere
tam in speciali quam eciam in communi. quam sic
artam abdicacionem venenosis obtrectatoribus
aliquorum insensata deprauauit astucia. ne
fratrum eorundem perfectionis claritas / talium
imperitis sermonibus lacerretur. dicimus
quod abdicacio proprietatis huiusmodi omnium
rerum tam in speciali quam eciam in communi propter
deum / meritoria est et sancta. quam et cristus viam
perfectionis ostendens / verbo docuit / et exem
plo firmauit. quamque primi fundatores militantis

tantis ecclesie prout ab ipo fonte hause-
rant / in volentes perfecte viue per doctri-
ne ac vite ipoꝝ alueos diriuarūt. Nec
his quisq̄ putet obsistere. q̄ interdū dica-
tur cristū loculos habuisse. Nam sic ipse
cristus cuiꝰ perfecta sūt opa / in suis actibꝰ
viam perfectiōis exercuit. q̄ interdū in-
firmoꝝ imperfectiōibꝰ condescendens. et
viā pfcōis extolleret. et impfectoꝝ infir-
mas semitas nō dampnaret. Sic infir-
moꝝ personā cristus suscepit in loculis.
sic et in nonnullis alijs infirma carnis
assumens. prout euāgelica testat² histoia.
nō tantū carne sed eciā mente condescendit
infirmis. Sic enī hūanā naturā assūp-
sit. q̄ in suis opibus perfectus existens.
in nostris factus humilis. in proprijs
permansit excelsus. Sic et sūme carita-
tis dignacōe ad actus quosdam nr̄e imper-
fectiōni conformes induciur. q̄ a sūme
perfectiōis rectitudine nō curuatur. Egit
itaq̄ cristus et docuit pfcōis opa. egit et

infirma. sicut interdum in fuga patet et lo-
culis. sed utrumque perfecte perfectus existens.
ut perfectis et imperfectis se viam salutis osten-
deret. qui utrosque saluare venerat. qui
tandem mori voluit pro utrisque. ¶ Nec
quisquam ex his insurgat erronee, quod taliter
propter deum proprietatem omnium abdicantes.
tamquam homicide sui vel temptatores dei vi-
uendi discrimini se committant. Sic enim
seipsos committunt diuine prouidencie in viuen-
do. ut viam non contempnant prouisionis
humane. quin vel de his que offeruntur liberali-
ter. vel de his que mendicantur humiliter. vel
de his que conquiruntur per laboricium. susten-
tentur. qui triplex viuendi modus in regu-
la prouidetur expresse. ¶ Profecto si iuxta
promissum saluatoris numquam deficiet fides ec-
clesie, per consequens nec opera misericordie
subtrahentur. ex quo cristi pauperibus
omnis racio diffidencie cuiuslibet videtur es-
se sublata. ¶ Et quidem ubi quod non est aliqua-
tenus presumendum hec cuncta deficerent. sicut

nec ceteris sic nec ipis frībus iure poli in
extreme necessitatis articulo / ad proui-
dendū sustentacōi nature / via omnibus ex-
trema necessitate detentis concessa preclu-
ditur · cū ab oī lege extrema necessitas sit
excepta · ¶ Non aūt talis abdicacō proprie-
tatis omnimode · renūciacione usus re-
rū cuiqꝫ videatur inducere · Nam cū in
rebus temporalibus sit cōsiderare preci-
puū · proprietatē · possessionē · usufructū ·
ius utendi · et simplicē facti usū · et ulti-
mo tanqꝫ necessario egeat / licet primis
carere possit vita mortaliū · nulla prorsus
potest esse professio que a se usū necessarie
sustentacōis excludat · Verū cōdecens fuit
ei professioni / que sponte deuouit cristū
pauperē in tanta paupertate sectari · oim
abdicare dominiū · et rerū sibi concessarū
necessario usu fore contentā ¶ Nec per hoc
qꝫ proprietatē usus / et rei cuiuscūqꝫ domi-
niū a se abdicasse videtur · simplici usui
oīs rei renūciatū esse cōuincitur · qui

merꝫ usus nõ iuris sed facti tantũmodo
nomen habens. qđ facti est tantũ. in ute
do prebet utentibus nichil iuris. quin
ymo necessariarꝫ rerꝫ tam ad vite susten
tacione q̃ ad officiorꝫ sui status execucio
ne. excepto q̃ de pecunia infra subiũgit.
moderatus usus scđm eorꝫ regulã et veri
taťe omnimodã concessus est frĩbus/ qui
bus rebus frẽs licite uti possũt/ durante
concedentis licencia. et iuxta qđ in pñti
serie continet. Nec his obuiare di
noscitur. qđ ciuilis prouidencia in hũa
nis rebus humane constituit. videlicet
nõ posse usũ ul' usufructũ a dominio per
petuo separari. que ne dominiũ dominis
semꝑ abscedente usu redderet inutile. tem
poralem utilitaťe tantũ in constituendo
prospiciens/ ista decreuit. Retencio naqꝫ
dominij taliũ rerꝫ cũ cõcessione usus fa
cta pauꝑibus/ nõ est infructuosa dño cũ sit
meritoria ad eterna. et professioni pau
perũ oportuna. que tanto sibi censetur uti

lior. quanto comutat temporalia pro eter
nis. ¶ Profecto non fuit confessoris xpi
regulam instituentis intencio. quinymo
contrarium in ipsa conscripsit. contrarium
vivendo servavit. cum et ipse temporalibus
ad necessitatem usus fuerit. et in pluribus
locis in regula usum talem licere fratribus
manifestet. Dicit namque in regula quod cleri
ci faciant divinum officium. ex quo habere
poterunt breviaria. ex hoc patenter insinu
ans quod fratres sui habituri essent usum bre
viarii. et librorum. qui sunt ad divinum
officium oportuni. In alio quoque capitulo
dicitur. quod ministri et custodes pro necessitati
bus infirmorum et aliis fratribus induendis.
per amicos spirituales sollicitam curam gerant
secundum loca et tempora et frigidas regiones. si
cut necessitati viderint expedire. ¶ Ubi etiam
exhortans fratres per congruum laboris exer
cicium ad ocium evitandum. dicit quod de mercede
laboris pro se et suis fratribus corporis necessaria
recipiant. In alio quoque capitulo continetur

Nicolai ppe tercij

q fres vadunt pro eleosina cofident. Ha
betur etiã in eadem regla. q in predicacõe
quã faciut fres / sint examinata 7 casta eoꝝ
eloquia. ad utilitate 7 edificacõm ppli. an
nũciando eis vicia 7 vtutes / penã 7 glam.
Sed constans est / q hec supponũt sacien
ciam. sciencia requirit studiũ. exerciciũ vo
studij cõuenienter haberi nõ potest sine
usu libroꝝ. ex quibus oĩbus satis claret
ex reglã. ad victũ. uestitũ / diuinũ cultũ.
7 sapiencIale studiũ. necessariaꝝ rerũ usũ
fribus esse concessũ. Patet itaqꝫ sane in
telligentib9 ex predictis. regulã quo ad ab
dicacõm huiusmõi. nõ solũ obseruabilem
possibilẽ 7 licitam. sed etiã meritoriã 7 per
fectã. 7 eo magis meritoriã. quo per ipsam
pfessores ipi9 magis a tẽporalib9 ppe deũ
sicut pdicat elongant. Ad hec cũ fres
ipi nichil sibi in speciali acquirẽ / ul' eoꝝ or
dini possint etiã in cõmunium. et cũ aliquid
ipis ppe deũ offertur. concedit' ul' donat'.
ea si sciẽis nõ expmat offerentis concedẽtis

ul' donantis verisimiliter fuisse creda
tur intencio · ut rem huiusmodi oblatam
concessam · ul' donatã · perfecte concedat ·
donet et offerat · a se abdicet · ac in alios
transferre cupiat ꝓpt' deũ · nec sit ꝑsona
in qua loco dei congruencius huiusmodi
rei dominiũ transferat · q̄ȝ sedes p̄fata
uel ꝑsona romani pontificis · cristi vica
rij · qui pater est omniũ · et frm minoꝝ in
chilominꝰ specialis · ne taliũ reꝝ sub in
certo videat' esse dominiũ · cũ p̄ri filius
suo modo seruus dño · et monachus mona
sterio · res sibi oblatas cõcessas ul' donatas
acquirant · om̄ium utensiliũ et libroꝝ · ac
coꝝ mobiliũ presenciũ et futuroꝝ · que
et quoꝝ usũ facti saltẽ ordini ul' frībus
licet habere · ꝓprietatẽ et dominiũ / qd' eciam
felicis recordacois innocencius pp̄a quartus
p̄decessor nr̄ fecisse dinoscitur · in nos et
romanã ecclesiã aplica auctẽ recipimus ·
et ad nos et ipam ecclĩam plene et libere
pertinere / hac p̄nti cõstitucoe in ꝑpetuũ

valitura sanccimus. Preterea loca em
pta de elemosinis diuersis et oblata seu co
cessa fratribus sub quacumque forma verborum licet
cet fratres sibi cauere debeant quod in huiusmodi
verbis statui suo incompetentibus non utantur
a diuersis seu pro indiuiso possidentibus
seu certas partes in ipsis locis habentibus in
quibus ipsi possidentes pro indiuiso seu cer
tas partes habentes nichil sibi in oblacione seu con
cessione huiusmodi reseruarint. similiter
in ius et dominium ac proprietatem nostram et ec
clesie predicte eadem auctoritate suscipimus.
Loca vero seu domos pro habitacione fratrum a
singulari vel collegio ipsis fratribus ex integro
concedenda seu eciam offerenda. si talia de
voluntate conferentis fratres inhabitare con
tigerit. perseuerante tamen voluntate conce
dentis inhabitent. ac illa libere preter
ecclesiam et oratoria ad ecclesiam destinata.
et cimiterium. que tam presencia quam futu
ra in ius et proprietatem nostram et predicte ro
mane ecclesie. simili modo et auctoritate recipi

mus· mutata cõcedentis volũtate ac ipis
fribus patefacta dimittant· in quoꝝ lo
coꝝ dominio seu ꝓꝓetate michil nob̄ uel ꝑ
fate romane ecclesie retinem⁹ oĩno· nisi
ca specialit̄ de nr̄o seu ipi⁹ romane eccl̄ie
recipiant assensu· Et si in eisdem locis re
seruauerit sibi dominiũ in cõcedendo cõce
dens· ꝓpt̄ inhabitacõm friũ tale dñiũ
in jus eccl̄ie sepedicte nõ transeat· sed poci⁹
plene libere remaneat concedenti·
Insup nec utensilia nec alia quoꝝ usũ ad
necessitatē ⁊ officioꝝ sui status execucionē.
nõ eñi oĩm reꝝ usũ hr̄e debēt ut dictũ ē
ad ullam supfluitatē, diuicias seu copiã
que deroget pauptati, ul̄ thesaurisacionē.
ul̄ eo aĩmo ut ea distrahãt siue vendant·
recipiant· nec sub colore prouidencie in fu
tuꝝ· nec alia occasione· quin ymo ĩ oĩb⁹
appareat ĩ eis quo ad dominiũ oĩmoda
abdicacio· et in usu necessitas· Hec aũt
scdm exigenciã personaꝝ ⁊ locoꝝ mĩstri
⁊ custodes simul ⁊ separati in suis am

ministracionibus et custodijs cum discrecione disponant. cum de talibus interdum personarum qualitas. temporum varietas. locorum condicio. et nonnulle alie circumstancie. plus minusue ac aliter prouideri requirant. Ista tamen sic faciant. quod semper in eis et eorum actibus paupertas sancta reluceat. prout ipsis in eorum regula inuenitur indictum. Ceterum cum in eadem regula sit sub precepti districtione prohibitum. ne fratres recipiant per se vel per alios denarios vel pecuniam. ullo modo. idque fratres in perpetuum seruare cupiant. et velut iniunctum necesse habeant adimplere. ne eorum puritas in obseruacione huiusmodi precepti maculetur in aliquo. vel fratrum consciencie aliquibus aculeis stimulentur. articulum istum propter detrahencium morsus profundius quam nostri predecessores fecerint assumentes. ac ipsum clarioribus determinacionibus prosequentes. dicimus in primis quod fratres ipsi a mutuis contrahendis abstineant. cum eis mutuum contrahere eorum statui considerato non liceat. Possint tamen

ipi̅ pro satisffactione pro coꝝ necessitati
bus facienda· que pro tempe occurrerent·
cessantibus elemosinis· de quibus satis
fieri comode tūc nō posset· citra cuiuslibet
obligacōis vinculū dicere· qꝫ per elemo
sinas ⁊ alios amicos frm̄ ad soluciōne
huiusmōi faciendā· intendūt fideliter la
borare· Quo casu procuret a frībus·
qꝫ ille qui dabit elemosinā· per se vl' per
aliū nō noiandū ab ipīs si fieri poterit·
sed pocius ab eo iuxta suū bn̄placitū assu
mendū· huiusmōi satisffactiōne faciat
in totū vl' in partē· prout sibi dn̄s inspi
rabit· Si tm̄ hoc ipe nollet facere uel
nō posset· vl' qꝛ recessus eius īmineat·
aut quia quibus hoc velit cōmittere
noticiā nō habet fideliū personaꝝ· seu
quacūqꝫ alia occasione uel causa· decla
ramus ⁊ dicimus· qꝫ in nullo puritas re
gule infringit, aut quomodolibet ipius
obseruācia maculat· si frēs ipi alicuius
vl' aliquoꝝ sibi curent dare noticiam·

uel aliquē seu aliquos noīare aut eciā
presentare cui ul' quib9 si elemosinā faci=
enti placuerit cōmitti possit execucio pre=
dictoꝝ ac ipi9 habeat assensus sup sub=
rogacōibus infrascriptis ita tn̄ q penes
ipm dantē dominio ꝓpetate ac possessiōe
ipi9 pecunie cū libera ptate reuocandi sibi
pecuniā ipām semp usqz ad cōuersionem
ipi9 in rem deputatam plene libere ac inte=
gre remanentibus. In ipa pecunia nichil
omnino frēs iuris habeant nec adminis=
tracionē seu dispensacōm nec contra per=
sonā noīatam ab eis ul' nō noīatā cuiuscūqz
condicōis existeret in iudicio ul' extra
actionē prosecucōm aut aliqd' aliud ius
habeat qualitercūqz persona pdicta in cō=
missione huiusmōi se haberet. Liceat
tn̄ fr̄ibus suas necessitates insinuare ac
specificare ul' exponē persone predicte ac
eciā rogare q soluat. Possūt eciā perso=
nā eandem exhortari ac inducere q fide=
liter in re cōmissa se habeat et aīe sue

saluti in cōmissa sibi execucōe prouideat.
ita tamen qꝫ ab oīm eiusdem pecunie
admīstracōe seu dispensacōe. ⁊ contra per
sonā predictā actione seu prosecucōe ut
predictū est frēs abstineant oīm modo.
Si vō ꝑsonā huiꝰmōi noīatam ul' non
noīatā a fratribꝰ quoīmꝰ per se possit exe
qui qd' predicit᷑ contigerit per absenciam.
infirmitatē. voluntatem. seu locoꝝ distā
ciam. adque ipe nollet attēdē. in quibus
esset solucio seu satisfactio facienda. uel
occasione alia prepediri. liceat frībꝰ cū
consciencie puritate quātū ad unā aliā
personā subrogandam ad premissa in
noīando ⁊ aliis si ad ꝑmū demtē nō pos
sint ul' nolint hēre recursū. cū ista ꝑsona
fīcē. sicut supra proxime declarauimꝰ
eis licere cū ꝑma. Duaꝝ enī personaꝝ
ministeriū per viā subrogacōis ut dictū
est cōmunius ⁊ generaliꝰ videt᷑ posse
in predictoꝝ execucōe sufficere. cū ꝑdicta
satisffactio p̄sumat᷑ posse celeriter ex-

pediri. Si tamen interdum propter locorum distan
ciam, in quibus esset satisfactio facienda.
et condiciones seu circumstancias alias, ca
sus emergeret. in quo videretur plurium per
sonarum subrogandarum ministerium oportunum.
liceat ipsis fratribus in hoc casu iuxta nego
cii qualitatem servato modo predicto. plures
personas assumere. nominare seu presentare.
ad istud ministerium exequendum. Et quia o
portet et expedit fratrum necessitatibus non so
lum illis. pro quibus iam esset solucio seu sa
tisfactio facienda. ut supra proxime dictum
est. sed eciam imminentibus. sive tales ne
cessitates urgentes immineant. que bre
ui tempore expediri valeant. sive tales licet
paulo comparative. quarum provisio neces
sario tractum habet. ut in libris scriben
dis. ecclesiis seu edificiis ad usum habita
cionis ipsorum construendis. libris et pannis
in locis remotis emendis. et aliis simi
libus. siqua occurrerint. cum modera
mine predicto salubriter provideri. sic

in istis necessitatib9 clare distinguim9. sic i eis fie̅s posse tute et sana consci̅a proce dere declaram9. videlis in ingruenti vel i̅mmenti necessitate que brevi t̅pe vl' que interdu̅ ex aliquib9 circu̅stancijs no̅ sic breui ut supra in proximo casu dictu̅ est va leat expediri. tam quo ad dante̅ elemosina̅ q̅ quo ad noiatu̅ vl' substitutu̅ in o̅ibus et per o̅ia sicut in articulo soluco̅is pro necessitatibus preteritis faciende. supra proxime declarauimus procedatur

In ea v'o necessitate q̅uatu̅cu̅q; presencia liter ingruenti. que tam̅e ex qualitate sui ut predicit' tractu temp'is habet an nexu̅. q2 in eo casu verisimile est q2 tu̅ rac̅o̅e distancie locoȝ. que expediciō̅e necessitatis ip̅i9 ex sui condic̅o̅e requi reret. tum eci̅a circu̅stanciaȝ ip̅i9 ne cessitatis rac̅o̅e pensata. frequenter ca sus accide rent. in quib9 ad expediciō̅e necessitatis hui9mo̅i oporteret q2 per diuersas manus et personas t̅rasiret

pecunia necessitati huiusmodi deputata.
quarum omnium personarum impossibile qua
si esset. dominum principalem pro ipsa necessi
tate pecuniam deputante. seu etiam substi
tutum ab eo. et tercium etiam ab ipso substituto.
si casus talis accideret. postea subrogatum
huius noticiam. declaramus et dicimus. quod in hoc
articulo preter dictos duos modos. in neces
sitatibus preteritis et ingruentibus. que pos
sent brevi tempore. vel interdum non brevi ut
supra exprimitur expediri. ut predixímus
observandos. ad conservandam ipsius regule ac
professorum eius omnimodam puritatem. quod si pre
sto sit elemosine huiusmodi elargitor. vel
eius nuncius qui possit hoc facere. expresse illi
predicetur a fratribus. quod sibi placeat. ut domi
nio talis pecunie cum libera potestate revocan
di sibi pecuniam ipsam. penes ipsum semper
usque ad conversionem ipsius in rem deputatam
libere remanente. ut in aliis duobus casi
bus superius dictum est. per quotcumque manus
pecunia seu elemosina ipsa tractetur. sive

personas ab eo ul' a frībus noīatas. totū
suo consensu volūtate ꝛ auctē procedat.
Quo assensū suū prebente predictis.
secure frēs re empta ul' acquisita de illa
pecunia per quēcūqꝫ iuxta modū ānotatū
superi⁹. uti possūt. Ad maiorē aūt
p̄dictoꝝ ōim claritatem. hac in ꝑpetuū
valitura prouisionis serie declaram⁹. qꝛ
frēs prefatis modis ut prediciᵗ circa pecu
niā. in supportandis eoꝝ preteritis ꝛ in
gruentibus necessitatib⁹ obseruatis. nō
intelliguntᵗ nec dici possūt per se ul' p int'
positam ꝑsonā pecuniā recipē contra regu
lam. ul' professionis sui ordinis puritatē.
cū manifeste pateat ex p̄missis. ipos fra
tres nō solū a receptōe. ꝓpetate. dominio.
siue usu ipi⁹ pecunie. veꝛ etiā a contrecta
cione qualibet ipi⁹. ꝛ ab ea penitus alie
nos. In eo vō casu. qn anteq̄ ipa pecūia
in licitū rei habende ul' utendē cōmerciū
sit cōuersa. cōcedentē pecuniā mori conti
gerit. si cōcedens in cōcedendo dixerit uel

expresserit q̄ persona deputata pecuniā
ipam in necessariū usū fratrū expenderet·
quicquid de ipō cōcedente viuendo ul' mo=
riendo contigerit· siue concedēs huiꝰmōi
heredem reliquerit siue nō· possint frēs
ad p̄sonā deputatā· nō obstante cōcedentis
morte· ul' heredis contradictione· pro illa
pecūia expendenda recurrē· sicut poterant
ad ipm̄ concedentem· Quia vō purita=
tē ipius ordinis/ intima cordis affectiōe
zelamus· cū in predictis casibus ad deter=
minatā necessitatē ut p̄dicit^r per aliquē
pecuniā concedi contigerit· concedens pecu=
niam rogari possit a frīb9· q̄ siquod de
ipa pecunia habita necessitate determīata
supererit· consenciat ipe concedens· q̄ resi=
duū prefate pecunie in res alias seu pro
alijs ipoꝝ frm̄ q̄ predictis necessitatibus·
ipm̄ cōuertatur· Quo nō con= senciente
predictis· ipm̄ residuū siquod fuerit· re=
stituat^r eidem· Caueant tm̄ frēs· q̄ sollici=
te se caueant· ut nō plus sciēnt^r concedi cō=

senciant · q̄ verisimiliter estimari pos
sit rem necessariã pro qua pecũia ipa cõ
ceditur valituram · Et q2 in predicta
seriosa exposicõe a dante ul' recipiente de
facili posset errari · ut clarius utilitati
dancium · puritati ordinis · simplicitati a
liquoꝝ simplicium · 7 saluti aĩaꝝ hinc 7
inde securius consulatur · intellectũ illũ
qui satis in hoc casu a sane intelligente per
capit' presentis hac in eternũ valiture cõ
stitucõis serie lucidamus · volentes illũ ad
cõmune deduci noticiam · videlicet q̄ semper
pecunia quã fratribus ipis mittit' ul' offertur ·
nisi expresse per mittentē ul' offerentē ali
ud exprimat' · predictis modis prorsus ob
lata intelligatur et missa · Non enim veri
simile est aliquē elemosine sue sine expres
sione · modũ illũ velle prefigere · per quem
7 donans merito · ul' illi quoꝝ necessita
tibus intendit ꝑ donũ huiusmõi prouidere
ul' effectu dom · ul' sue cõsciẽ puritate frau
dentur · Ad hec q2 fratribus ipis inter

dū in ultimis volūtatib9 sub diversis modis nōnulla legant͛. nec expresse quid de his agendū sit. in regula ul' pdecessoꝝ nr̄oꝝ declaracōib9 contineat͛. ne in ipis dubitari contingat in posterū. provide͞do legantib9 ⁊ frm̄ consciencijs precavendo. declaram9 ordinam9 ⁊ dicim9. qꝫ si testator modū scd͞m quē fribus coꝝ cōdicione inspecta. recipe nō liceret. exp̄mat ī legādo. ut si legaret fribus vineā ul' agrū ad excolendū. domū ad locandū. ul' silia verba in similib9 proferret. aut modos similes in relinquēdo servaret. a tali legato ⁊ ei9 recepcōe per omem modū frēs abstineant

¶ Si vō modū licitū frib9 in legando testator expresserit. ut si diceret. lego pecuniā pro fratrū necessitatib9 expendendā. ul' domū agrū. vineā ⁊ similia ad hoc ut per certā personā ul' psonas ydoneas distrahant͛. ⁊ pecunia de rebus ipis accepta. in edificia ul' alia frm̄ necessaria cōvertat͛. aut in legando similib9 modis ul' verbis utatur.

in hoc casu illud in oĩbus ⁊ per oĩa consi-
deratis eoꝝ necessitatib⁹ ⁊ moderaminibus
supradictis. quantũ ad frẽs obseruari de-
terminus. quod per nos est superi⁹ in con-
cessis pecuniarijs elemosinis declaratũ.
Ad que legata soluenda tam heredes testa-
toꝝ q̃ꝫ executores se liberales exhibeant.
q̃ꝫ prelati ⁊ eciã seculares. quib⁹ de iure uł
de consuetudine prouisio ista cõpeteret. cũ
expedierit se ex officio suo promptos exhibe-
ant. ad pias volũtates deficienciũ adimplẽ-
das. Nam ⁊ nos eciã per modos licitos et
sc̃m regule congruos intendim⁹ prouidere.
q̃ꝫ nec pia defũctoꝝ destituat̃ intencio. et
heredũ cupiditas legittimis ictib⁹ feriat̃.
ac ipi frẽs paupes oportunis auxilijs nõ
fraudentur. Si v̓o frĩb⁹ ipis gñaliter ali-
quid absq̧ modi expressione leget̃. hoc
in legato sit indeterminate relicto. in oĩbus
⁊ per oĩa intelligi ac seruari volum⁹. et
in ꝑpetuũ p̄nti constitucõe iubem⁹. quod
supra in pecũia seu elemosina frĩb⁹ in deter-

minate oblata vl' missa. volumꝰ et expres-
simꝰ obseruari. videlicet ut sub modo licito
fratribꝰ intelligatur esse relictū. ita q̄ nec
legantis merito. nec fr̄es ipi effectu relicti
fraudentur. Cum vero dominiū librorum
ac aliorum mobiliū quibꝰ tam ordo q̄ fr̄es u
tuntur que tn̄ nō sūt dominij aliorum. ad prefa
tā ecclesiam specialit' spectare dinoscatur. que
libros et mobilia interdū contingit seu expe
dit vendi. seu eciā cōmutari. frm utilitatibꝰ
et eorum cōsciencijs prouidere volentes. eadem
auctē concedimus. ut cōmutacō taliū rerum in
eas res quarum usū fribꝰ licet hr̄e. de generalis
et prouincialis ministrorum in suis administracōi
bus coniūctim vl' diuisim auctē procedat.
quibꝰ eciā de disposicōe usus taliū rerū cō
cedimus ordinare. Si vero res huiꝰmodi
estimato precio vendi contingat. cū fribus
ipis per se vl' aliū pecuniā recipe regula pro-
hibente nō liceat. ordinamꝰ et volumꝰ q̄ ta
lis pecunia vl' preciū recipiatur. et expendatur
in rem licitam. cuiꝰ usū licet fribus hr̄e.

per procuratorē a prefata sede. vl' a cardi
nali gubernacionē per ipam sedem genti.
eidem ordini deputandū. iuxta modū in
superioribꝰ necessitatibꝰ preteritis et in
gruentibus ordinatū. De vilibus
aūt mobilibus vl' parū valentibꝰ licet
ex pnti nrā concessione fr̄ibus pietatis
seu deuocōis intuitu. vl' pro alia hone
sta et rōnabili causa obtenta sup hoc pri9
superiorꝫ suorꝫ licencia. iuxta qd' inter
fr̄es in gnalibꝰ vl' prouīcialibꝰ capitulis
tam de ipis rebus vilibus seu parꝫ valen
tibus. ⁊ earꝫ valore. q̄ȝ prefata licencia.
scilicet a quibꝰ ⁊ qualiter sit habenda.
extiterit ordinatū. intra ⁊ extra ordinē
alijs elargiri. Licet aūt contineat
in regula. q̄ fr̄es h̄eant vnā tunicam cū
capucio. ⁊ aliā sine capucio. ⁊ videri
possit illa fuisse instituentis intencio. q̄
necessitate cessante. pluribꝰ nō utantur.
declaramꝰ. q̄ possint fr̄es de licencia
mīstrorꝫ ⁊ custodū coniunctim et diuisi.

in administracōib9 sibi cōmissis cū eis vide
bitur pensatis necessitatib9 ⁊ aliis circū
stanciis · que scdm deū ⁊ regulā attendende
vident² uti pluribus · Nec per hoc videan
tur a regula deuiare · cū eciā in ipa dicatur
expresse · qꝫ ministri ⁊ custodes de infirmoꝝ
necessitatib9 ⁊ fr̄ibus induendis sollicitā
curā gerant · scdm loca ⁊ tpa · et frigidas
regiones · Finit articulus de paupertate ·

¶ Et exquia regula predicta contineat · qꝫ de
fr̄ibus induendis ⁊ necessitatib9 infir
moꝝ ministri tantū ⁊ custodes sollicitā cu
ram gerant · ⁊ dictio illa tm̄ · sic ministros
⁊ custodes in hac cura perstringere qꝫ ab
ea ceteros excludē pͥma facie videat² · qꝫ
tamē sollicite considerare nos cōuenit et
tempus regule institute · quo fr̄es ipi ad
comparacionē presentē numero pauci e
rant · et forsan ministri ⁊ custodes videbāt²
tūc ad ista procuranda sufficere ^posse^ · ac nichil
omn9 multiplicacōis fr̄m ⁊ moderni tpis
qualitatē · nec sit verisilē btm̄ franciscū insti
tutorem

regule uł ipis ministris ⁊ custodibꝰ impos-
sibilitatis iugū voluisse prefigere. uł ex
ipius īpossibilitatis consequēcia frēs
ipōs suis necessitatibus uelle carere. con-
cedimꝰ ꝙ ipi ministri ⁊ custodes possint per
alios huiꝰmōi cure sollicitudinē exercē.
Debent eciā et aliȷ frēs curā huiꝰmodi
que prefatis ministris ⁊ custodibꝰ preci-
pue incumbit ex regula. cū sibi ab illis
cōmissa fuerit gerere diligenter.
¶ Continetur quoqȝ in regula. ꝙ frēs
quibus dedit dñs grām laborandi. labo-
rent fideliter ⁊ deuote. ita ꝙ excluso ocio
aīe inimico. sctē orōnis ⁊ deuocōis spm̄
nō extinguāt. ¶ Quia vō ex verbo isto
frēs ipōs de ociositate vite ⁊ de regule
transgressione improbe notare interdū
hactenꝰ aliqui sūt conati. nos morsus
huiꝰmōi nepharios reprimentes. declara-
mus. ꝙ cōsideratis uerbis pdictis. ⁊ forma
seu modo loquēdi. sub quibꝰ frēs ad huiꝰ-
modi exerciciū inducūtur. nō videtur ea fu-

ipse instituentis intencio. quod vacantes stu
dio. vel diuinis officijs et misterijs exe
quendis. manuali labori seu operacioni subi
ceret. vel ad hoc illos artaret. cum exemplo
cristi et multorum sanctorum patrum labor iste
spiritualis tanto illi preponderet. quanto
que sunt anime corporalibus preferuntur. Ad
alios vero qui se in predictis spiritualibus
operibus non exercent. nisi tales aliorum
fratrum licitis seruicijs occupentur. ne ocio
se viuant. verba predicta declaramus extendi.
nisi et tales tam excellentis et notabilis
contemplacionis et oracionis existerent. quod
merito propter hoc non essent a tanto bono et
pio exercicio subtrahendi. Fratres enim qua
tumcumque studio vel diuinis misterijs non
vacantes. sed aliorum fratrum studio vel alijs
diuinis officijs et misterijs vacancium ser
uicijs inherentes. cum ipsis eisdem quibus
seruiunt sustentari merentur. quod astru
itur illa equa lege sanccitum. qua stren
nuus ille pugnator dauid iuste decre

uit· videlicet q̄ descendenciū ad preliū
et remanenciū ad sarcinas· porcio e-
quaretur· ¶ Verū q̄ expresse con-
tinetur in regula· q̄ fr̄es nō predicent
in epatu alicui⁹ epi· cū ab eo illis fuerit
contradictū· nos in hoc ⁊ deferentes re-
gule· ⁊ nichilominus auctem aplice ple-
nitudinis conseruātes· dicim⁹ q̄ pre-
dictū verbū ad litterā sicut regula ipā
protulit obseruet̄· nisi per sedē aplicam
circa hoc pro utilitate ppli cristiani sit
concessū ul' ordinatū aliud· ul' in posteꝝ
concedat̄ seu eciā ordinetur· ¶ Et q̄
in eodem regule caplo īmediate subiū-
gitur· q̄ nullus frm pplo penitus au-
deat predicare· nisi a mīstro gnali fuerit
examīnat⁹ ⁊ eciā approbat⁹· ⁊ ab eo pdica-
cōis officiū sibi concessū· nos ⁊ statū pre-
teritū ipi⁹ ordinis in paucitate sui· ⁊ mo-
dernū in ampliato frm numero, ac uti-
litatē aiaꝝ ut condecet aduertentes· con-
cedim⁹ q̄ nedū generalis examinare ap-

probare predicaturos fr̄es in ꝑplis. ac illis
concedꝰ licenciā predicandi. quatenꝰ per-
sone ydoneitatē ⁊ ꝑdicacōis officiū licencia
ipā respiceret. prout in regula continetur.
verū eciā prouīciales mīstri hoc possint
in caplis ꝑuīcialibꝰ cū diffinitoribꝰ. quod
eciā hodie obseruari dicitꝰ ⁊ in fr̄m priui-
legijs contineri. quia quidē licenciā prefa-
ti mīstri reuocare suspendē valeāt ⁊ artare.
sicut ⁊ cū id eis videbitꝰ expedire ¶ Sed
cū in desiderijs nr̄is hoc geritꝰ. ut ad dei
glām salus proficiat aīaꝝ. ac dictus ordo
per quē iugiter ad amorē diuinū affectio
cristiane religionis accenditꝰ. merito et
numero augeatꝰ. concedimꝰ ⁊ p̄nti statu-
to firmamꝰ. licere nō solū gn̄ali. sed eciā
ꝑuīcialibꝰ mīstris ꝑsonas fugientes a se-
culo in fr̄es recipe. que mīstroꝝ ꝑuīcialiū
licēcia ꝑ ipm̄ gn̄alem sicut expediri vide-
rit. possit artari ¶ Vicarij vō ꝑuīcialiū
mīstroꝝ ex officio vicarie licenciā hanc
sibi nouerint interdictā. nisi ꝑ mīstros

eosdem quib9 hoc posse cõmittere vicarijs
⁊ alijs licere decernim9. hoc ipis vicarijs
specialiter cõmittatur. Caueant tñ ipi
puinciales . q̄ hoc nõ indiscrete nõ passim
sed sic considerate cõmittant . sicq3 illos qui
bus hoc cõmitti ɔtigerit . fidelibus cõsilijs
fulciant . q̄ oĩa discrete procedant. Nec in
differenter oĩs admittant ad ordinem .
sed illi tantũ . quib9 suffragantib9 eis lit
teratura ydoneitate . vl' alijs circũstancijs
possint utiles esse ordini . sibiq3 per vite me
ritũ . ⁊ alijs proficere per exemplũ. In
super dubitantib9 frĩbus pdicti ordinis . an
pro eo q̄ in regula dicat. ut decedente gñali
mĩstro . a puĩcialib9 mĩstris ⁊ custodib9 in
caplo penthecostes fiat electio successoris .
oĩm custodũ multitudinẽ oporteat ad caplm
gñale cõuenire . an ut oĩa cũ maiori tran
quillitate tractentur . sufficere possit . ut
aliqui de singulis puĩcijs qui vocẽ hẽant
alioꝝ intersint . taliter respondem9 . ut sa
lic3 singulaꝝ puĩciaꝝ custodes vnũ ex se

constituat. qui cum suo provinciali ministro per se
ipsis ad capitulum dirigunt. voces aut vices suas
committentes eidem. Quod etiam cum constitue-
rint per seipsos. statutum huiusmodi ducimus ap-
probandum. Quod etiam idem predecessor noster gregorius
nonus. in casu huiusmodi dicitur respondisse.

Denique quod continetur in regula supradicta.
quod fratres non ingrediantur monasteria monacharum
preter illos quibus a sede predicta concessa fuerit licen-
cia specialis. quamquam hoc de monasteriis pau-
perum monialium inclusarum. fratres hactenus atten-
cius intelligendum esse crediderint. cum earum se-
des prefata curam habeat specialem. et intellectus
huiusmodi per constitucionem quandam tempore date
regule vivente adhuc beato francisco per pro-
vinciales ministros fuisse credatur in generali capitulo
declaratus. iidem fratres certificari inde nobis
postularunt. an hoc de omnibus generaliter cum regula
nullum excipiat. an de solis monasteriis intelli-
gi debeat monialium predictarum. Nos utique generaliter
id esse prohibitum de quarumlibet cenobiis mo-
nialium respondemus. Et nomine monasterii vo-

lium 9 claustrũ domos ⁊ officinas interio
res intelligi · pro eo qꝫ ad alia loca ubi hoĩes
seculares cõueniũt possũt frẽs illi causa
pdicacoĩs ul' elemosine petende accedere ·
quib9 id a superiorib9 suis · pro sua fuerit
maturitate ul' ydoneitate ↄcessũ · exceptis
semꝑ pdictaꝝ monasterijs inclusaꝝ · ad que
nulli datur accedendi facultas · sine sedis
eiusdem licencia speciali ¶ Qd' eciã ipm idem
pdecessor nr̃ gg̃ori9 non9 in eo casu dicitur
respondisse · ¶ Ceteꝝ scẽ mẽorie cõfessor
cristi franciscus mandasse dicitꝰ circa ulti
ipi9 mũ vite sue · cui9 mãdatũ dicitur testamen
tũ · qꝫ verba ipi9 regule nõ glosentur · et ut
verbis utamur eiusdem · qꝫ sic ul' sic intelligi
debeant nõ dicatꝰ · adiciens qꝫ frẽs nullomõ
aliquas lrãs ab aplica sede petant · ⁊ alia
quedã interserens · que nõ possent sine multa
difficultate seruari · ꝓpt' qd' frẽs hesitantes
an tenerentꝛ ad obseruãciam testamenti pdicti ·
dubitacõm hui9moĩ ꝑ eundẽ pdecessorem g̃
goriũ nonũ pecierũt de ipoꝝ ↄsciencijs am

moueri. Qui sicut asseritur. attendens periculū aīaꝝ. ⁊ difficultates quas ꝓpt̃ hoc possent incurre. dubitacōm de ipoꝝ cordibus amouēdo. dixit fr̃es ipos ad ipius testamēti obseruaciā nō teneri. qđ sine consensu frm ⁊ maxime mīstroꝝ quos vniuersos tangebat. obligare nequiuit. nec successore suū quomodolibet ligauit. cū nō haberet imperiū par in parem. Nos aūt circa p̄ntem articulū nichil duxim⁹ inouandū. ¶ Sane licet hec a nonullis p̄decessorib⁹ nr̄is romanis pontificib⁹ circa declaracōm ipi⁹ regle ac ipām regulā ⁊ eam cōtingencia diuersas litteras intellexim⁹ emanasse. sed nec ꝑ hoc mordaciū predictoꝝ contra regulā ipām ⁊ fr̃es quieuit insultus. nec ꝑ ipas lr̃as statui frm prouidet͛ ī multis. in quib⁹ de nouo ul' alit͛ necessario prouidendū esse. multoꝝ postea casuū cōtingenciū experiencia indicauit. Nos itaqꝫ ne litteraꝝ huiusmoi. ⁊ p̄ntis constitucōis diuersitas ul' intellectus aduersitas. in predictoꝝ obseruacōe frm aīmos ꝑturbaret.

⁊ ut plen⁹ clari⁹ ⁊ certi⁹ eoꝝ statu ⁊ obser
uancie predicte regule cõsulatur. in oĩbus
⁊ singulis illis articulis quos ↄstitucio
ipa continet. eciã si ipi ul' eoꝝ aliqui con
tineant' in alijs lr̃is aplicis supradictis.
hanc nostrã constitucionẽ declaracõm seu
ordinacõm. tantũ a frĩbus ipis precise ac
inuiolabiliter decernim⁹ ꝑpetuis temporib⁹
obseruandam. ¶ Cũ igit' ex predictis et
alijs per nos cũ multa maturitate discussis.
regula ipa licita. sancta perfecta. ⁊ obserua
bilis. nec ulli patens discrimĩ. euidenter
appareat. illam ⁊ oĩa suprascripta. per nos
ordinata ⁊ concessa. disposita. decreta. ⁊ de
clarata. eciã et suppleta. de apostolice pote
statis plenitudine approbam⁹. confirmam⁹.
et volum⁹ existere perpetue firmitatis.
in virtute obediencie districte precipientes.
q̃ hec constitucio sicut cetere ↄstituciones
ul' decretales epistole. legatur in scolis.
Et qꝛ sub colore liciti nõnulli contra frẽs
ipõs ⁊ regulã. in legendo exponendo atqꝫ

glosando· possent virus sue iniquitatis
effundere· ac ipius constitucionis intellectum ipsam
in diversas et adversas sentencias pro-
ducentes· suis adinvencionibus depravare· et
opinionum diversitas ac distorsio intelle-
ctus· multorum pios animos posset involvere·
et a religionis ingressu multorum corda sub-
trahere· talium detrahencium vitanda perver-
sitas· cogit nos viam ipsis ad predicta pre-
cludere· et certum procedendi modum hanc consti-
tucionem legentibus prefinire· Itaque sub pe-
na excommunicacionis et privacionis officij ac
beneficij· districte precipimus· ut presens con-
stitucio cum ipsam legi contigerit· sicut prolata
est· sic fideliter exponatur ad litteram· Concor-
dancie· contrarietates· seu diverse vel adver-
se opiniones a lectoribus seu expositoribus
nullatenus inducantur· Super ipsa constitu-
cione glose non fiant· nisi forsan per quas ver-
bum vel verbi sensus seu constructio· vel ipsa
constitucio quasi gramaticaliter ad litteram·
vel intelligibilius exponatur· Nec intelle-

ctus ipi⁹ per legentē depravetur in aliquo.
seu distorqueatur ad aliud q̄ȝ littera ipa
sonat. Et ne sedem predictam contra de-
tractores hui⁹modi oporteat ulteri⁹ labo-
rare. universis ac singulis. cui⁹cumq; pre-
minencie. condicōis aut status existant.
districte precipim⁹. ne contra predictā re-
gulam ⁊ statū predictoꝝ frm. seu contra p̄-
missa per nos statuta. ordinata. concessa.
disposita. decreta. declarata. suppleta. appro-
bata. ac etiā confirmata. dogmatisent.
scribant. determinent. predicent. seu prave
loquantᷣ publice vl' occulte. sed siquid pe-
nes aliquē in his ambiguitatis emerserit.
hoc ad culmen predicte sedis aplice deducatᷣ.
ut ex auctoritate aplica sua in hoc manife-
stetur intencio. cui soli concessū est. in his
statuta condere. ⁊ condita declarare. Glo-
santes v̄o in scriptis constitucōm ipām alit'
q̄ȝ eo modo quē diximᵘ. doctores insuper
sive lectores dū docent in publico. ex certa
sciencia ⁊ deliberate. determinātes in scolis.

seu pdi

seu predicantes contra pdicta vl' aliqua seu aliquod pdictorum. non obstantibus aliquibus p-uilegiis vl' indulgenciis aut litteris aplicis. quibuscumque dignitatibus. personis. ordinibus. aut locis religiosis. vl' secularibus. generaliter vl' singulariter sub quacumque forma vl' expres-sione verborum concessis. que nolumus aliquibus in premissis quomodolibet suffragari. ex-communicacionis sentencie quam ex nunc in ipsos proferimus. se nouerint subiacere. a qua per neminem nisi per romanum pontificem. possint absolui. Insuper tam istos contra quos per nos excommunicacionis est prolata sen-tencia quam alios siqui fuerint contra premissa uel eorum aliquod venientes. ad nostram et memorate sedis volumus deduci noticiam. ut quos prouisus modus equitatis non arcet a vetitis. compescat rigor apostolice ulcio-nis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre declaracionis. ordinacionis concessionis. disposicionis. conplecionis supplecio-nis. confirmacionis et constitucionis infringere.

uel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare presumpserit. indignacione omnipotentis dei. et beatorum petri et pauli apostolorum eius. se nouerit incursurum. Datum suriani. decimo octauo kalendas septembris. pontificatus nostri anno secundo.

Explicit declaracio domini Nicolai pape tercij super regulam fratrum minorum.

Incipit declaracio domini Clementis pape quinti super regulam fratrum minorum. ex Clementinis de verborum significacione